



የነቀርሳ/ቴዩበርክሎዝ መከላከያ ህክምና ምንድን ነው?



ይዘት

የነቀርሳ/ቲዩበርክሎዝ መከላከያ ህክምና ምንድን ነው?	3
ሳይታመሙ የቲቢ ባክቴሪያን መሽከም ምን ማለት ነው?	3
የነቀርሳ/ቲዩበርክሎዝ በሽታ ለሌለባቸው ሰዎች የቲቢ መድሃኒት ለምንድን ነው የሚሰጠው?	3
ሁሉም በቲቢ ባክቴሪያ የተያዘ ሰው የመከላከያ ህክምናውን መውሰድ አለበት?	4
የቲቢ መከላከያ ህክምናን ከአጠናቀኩኝ ቆይቶ በቲቢ ልያዝ እችላለሁ?	5
የቲቢ ባክቴሪያዎች እንዴት ነው ወደሰውነትዎ የሚገቡት? (በቲቢ ባክቴሪያዎች እንዴት ሊያዙ ይችላሉ ?)	5
በቲቢ ባክቴሪያ ሊያዝ የሚችለው ማን ነው?	6
ለምንድን ነው አብዛኛዎቹ ሰዎች ነቀርሳ/ቲዩበርክሎስ የሚፈሩት?	6
የቲቢ መከላከያ ህክምና እንዴት ማግኘት እችላለሁ?	6
መድሃኒቱን በመውሰድዎ ሊከሰቱ የሚችሉ የጎንዮሽ ጉዳዮች	8

የነቀርሳ/ቲዩበርክሎዝ መከላከያ ህክምና ምንድን ነው?

መከላከል የሚቻል የነቀርሳ/ቲዩበርክሎዝ ህክምና ጤነኛ ለሆኑ ሆኖም ግን የቲቢ (ቲቢ የነቀርሳ/ቲዩበርክሎዝ በአጭሩ ሲፃፍ ነው) ባክቴሪያን ተሸካሚ ለሆኑ ሰዎች የሚደረግ የህክምና እንክብካቤ ነው። ህክምናው የሚደረገው ሰዎች ከጊዜ በኋላ በነቀርሳ/ቲዩበርክሎዝ ባክቴሪያ አማካኝነት የሚያጋጥማቸውን የመታመም አደጋ ለመቀነስ ነው።

በነቀርሳ/ቲዩበርክሎዝ መከላከያ ህክምና ላይ ያሉ ሰዎች የነቀርሳ/ቲዩበርክሎዝ የለባቸውም። ሌሎች ሰዎችን በነቀርሳ/ቲዩበርክሎዝ ባክቴሪያ አይበክሉም።

ሳይታመሙ የቲቢ ባክቴሪያን መሽከም ምን ማለት ነው?

አብዛኞቹ በቲቢ ባክቴሪያ የተያዙ ሰዎች አይታመሙም። የቲቢ ባክቴሪያ በሰውነታቸው ውስጥ “ተሸሽጎ” ይገኛል፡፡ የሰውነት በሽታ መከላከል ስርዓት ባክቴሪያው ተሸሽጎ እንዲቀመጥ ያደርገዋል። የነቀርሳ/ቲዩበርክሎዝ በሽታ ሳይታመሙ በሰውነትዎ ውስጥ የቲቢ ባክቴሪያን በህይወት ዘመንዎ ሁሉ ተሸከው ሊኖሩ ይችላሉ።

በርካታ ሰዎች ሰውነታቸው ውስጥ የተሸሸገ (የተደበቀ) ቲቢ ባክቴሪያ አላቸው። የአለም ጤና ድርጅት በዓለም ቀፍ ደረጃ ከአራት ሰዎች አንዱ ይህንን ባክቴሪያ ተሸከመው እንደሚገኙ ይገምታል። የቲቢ ባክቴሪያ ከተሸከሙ አስር ሰዎች አንዱ ብቻ የሳንባነቀርሳ በሽታ ይይዛቸዋል።

ሳይታመሙ የቲቢ ባክቴሪያን መሽከም ላተንት ነቀርሳ/ቲዩበርክሎዝ ወይም የላተንት ነቀርሳ/የተደበቀ ነቀርሳ (LTBI) በመባል ይታወቃል።

የላተንት ነቀርሳ/የተደበቀ ነቀርሳ ያለበት ሰው፡

- በነቀርሳ/ቲዩበርክሎዝ በሽታ የተያዘ አይደለም፤ ሌሎች ሰዎችን አይበክልም።
- የቆዳ ምርመራ (ማኖተስ) ወይም የደም ምርመራው ግለሰቡ የቲቢ ባክቴሪያ እንዳለበት ያሳያል።
- ሆኖም ግን የአክታ ወይም በሳል አማካኝነት ከአፍ የሚወጣ ወፍራም ምራቅ ምርመራ ውጤት ኔጋቲቭ ነው (ከመደበኛው ውጭ የሚያሳየው ነገር የለም)

የነቀርሳ/ቲዩበርክሎዝ በሽታ ለሌለባቸው ሰዎች የቲቢ መድሃኒት ለምንድን ነው የሚሰጠው?

በሰውነት ውስጥ ተሸሽጎ (ተደብቆ) የሚኖርን የቲቢ ባክቴሪያ ለመግደል ሲባል የቲቢ መከላከያ መድሃኒት ይሰጣል፤ ይህ ህክምና የሚደረገው በበሽታው የመያዝ እና የመታመም አደጋን ለመቀነስ ነው። ይህ ህክምና ግለሰቡ በመቀጠል ነቀርሳ/ቲዩበርክሎዝ በሽታ የመያዙን ሁኔታ ይቀነሳል። ለመከላከል ማለት ለማስቀረት ማለት ነው። ለዚህ ነው ህክምናው የመከላከል ህክምና ተብሎ የሚጠራው።

ሁሉም በቲቢ ባክቴሪያ የተያዘ ሰው የመከላከያ ህክምናውን መውሰድ አለበት?

አይደለም፤ በዋናነት ከጊዜ በኋላ ከፍተኛ የሆነ በበሽታው የመያዝ እድል ላላቸው ሰዎች ብቻ ነው። ይህ ህክምና እንዲሰጣቸው የሚመከሩ ሰዎች የመጀመሪያው እና ዋነኛው ናቸው።

- ልጆች እና ታዳጊ ወጣቶች
- በሽታ የመከላከል ችሎታቸው ዝቅተኛ የሆኑ ሰዎች
- በሽታ የመከላከል ስርዓታቸውን የሚቀንስ መድሃኒት የሚወስዱ ሰዎች
- ሌሎች በሽታ ያለባቸው ሰዎች (እንደ ስኳር እና የኩላሊት መሳን ያለባቸው)
- ኤችአይቪ ፓዘቲቭ የሆኑ ሰዎች
- በቲቢ በቅርቡ የታወኩ ሰዎች፣ ባለፉት ሁለት ዓመታት ወይም ከዚያ በታች በሆኑ ጊዜ ውስጥ በባክቴሪያው የታወኩ ሰዎች

ከእነዚህ ከተጠቀሱት በአንዱ ምድብ ውስጥ የሚካተቱ ከሆኑ፣ በሽታ የመከላከል ስርዓትዎ ባክቴሪያውን በሰውነትዎ ውስጥ “ሸሽጎ” ለማስቀመጥ በጣም ደካማ ሊሆን ይችላል፤ እና ባክቴሪያው በሰውነትዎ ውስጥ “የመነሳት” አደጋ ሊኖር እና በነቀርሳ/ቲዩበርክሎዝ በሽታ መታመምዎን ከፍተኛ ሊያደርገው ይችላል። ስለዚህም ከላይ ከተጠቀሱት ቡድኖች በአንዱ (ከአንድ በላይ) ውስጥ ላሉ ለማንኛውም ሰዎች ይህን የመከላከያ ህክምና ይመክራሉ። በተለይም ባለፉት ሁለት ዓመታት ውስጥ በባክቴሪያው የመታወክ እድል ካለዎ፣ ምክንያቱም በበሽታው ከታወኩ በኋላ በመጀመሪያዎቹ ሁለት ዓመታት ውስጥ የመታመም ስጋቱ ከፍተኛ በመሆኑ ከፍተኛ በመሆኑ ነው።

ሆኖም ግን፣ አንዳንድ ሰዎች ምንም እንኳን በስጋት ምድቦች ውስጥ ባይሆኑም የመከላከያ መድሃኒቶችን እንዲወስዱ ሊመከሩ ይችላሉ። አንዳንድ ሰዎች ደግሞ በአስጊው ምድብ ውስጥ ሆነው የመከላከያ ህክምናውን እንዳይወስዱ ሊመሩ ይችላሉ። በእያንዳንዱ የግለሰቦች ጉዳይ ዶክተሩ የመከላከያ ህክምና መውሰድ እንዳለባቸው እና እንደሌለባቸው ይወስናል። ዶክተሩ መሰረት የሚያደርገው የግለሰቦችን አጠቃላይ የጤና ግምገማ እና ሁኔታዎች ውጤት ላይ ነው።

ጥቂት የቲቢ ባክቴሪያ ተሽካሚ የሆኑ ሰዎች ለተወሰነ ጊዜ ዶክተሮቻቸውን በየጊዜው ለመደበኛ ምርመራ እንዲጎበኙ ይመክራሉ፤ ነገር ግን የመከላከያ መድሃኒት እንዲወስዱ አይደለም። በመደበኛ ምርመራ አማካኝነት፣ ዶክተሩ የግለሰቡን የጤና ሁኔታ ይከታተላል። “ የተሸሸገ ቲቢ ባክቴሪያ” ወደ ንቁ ቲቢ ባክቴሪያ እያደገ እንደሆነ የሚያሳይ ማንኛውም ምልክት ካለ፣ ዶክተሩ ይህንን ሁኔታ ያገኛል እና ህክምናው ወዲያውኑ እንዲጀመር ያደርጋል።

የነቀርሳ/ቲዩበርክሎዝ ምልክቶችን የሚያሳዩ ከሆኑ፣ ወዲያውኑ ዶክተርዎን መጎብኘት አለብዎ። እስከ ሚቀጥለው ምርመራ ጊዜ እንዳይቆዩ! የሚከተሉት የነቀርሳ/ቲዩበርክሎዝ ምልክቶች ናቸው።

- ከ 2 – 3 ሳምንታት ወይም ከዚያ በላይ የቆየ ሳል
- የምግብ ፍላጎት መቀነስ
- የክብደት መቀነስ (በጣም ቀጭን ይሆናሉ)
- የአቅም መቀነስ እና ድካም ስሜት
- ለረዥም ጊዜ ትኩሳት ሲኖርዎ
- የሌሊት ላብ
- በጉሮሮ፣ በብብት እና መገጣጠሚያ ስፍራዎች ላይ የሚኖር እብጠት ወይም ጠጣር ነገር

በአብዛኛው የታወቀው የነቀርሳ/ቲዩበርክሎዝ የሳንባ-ቲቢ ነው፤ ሆኖም ግን አንድ ሰው በሌሎች የሰውነት ክፍሎችም ቲቢ ሊገኝበት ይችላል። ወደ ሌላ ሰው የሚተላለፈው የሳንባ ቲቢ ብቻ ነው።

የመከላከያ ቲቢ ህክምና በፍላጎት የሚደረግ ነው። የመከላከያ ህክምናን ማድረግ ከፈለጉ፣ ህክምናውን ማጠናቀቅ በጣም አስፈላጊ ነው።

የቲቢ መከላከያ ህክምናን ከአጠናቀኩኝ ቆይቶ በቲቢ ልያዝ እችላለሁ?

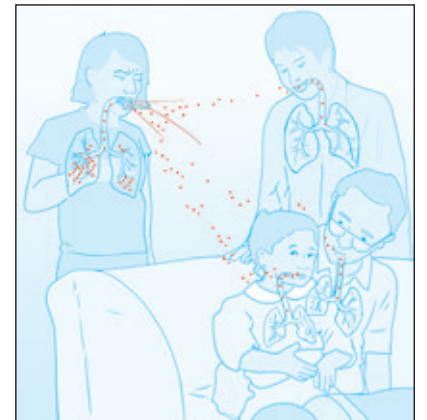
የቲቢ መከላከያ ህክምና በነቀርሳ/ቲዩበርክሎዝ የመያዝ ሁኔታን ይቀንሳል። ቲቢን የመከላከል ህክምና በቲቢ የመያዝ እድሎችን ይቀንሰዋል። እንደሚገመተው ህክምናው ወደፊት በቲቢ የመታመም አደጋውን በግማሽ ያህል ይቀንሰዋል። ሆኖም ግን በመከላከል ህክምናውም ቢሆን ሙሉ በሙሉ ጠኔኛ ሆነው ሊቆዩ ይችላሉ ብሎ ማረጋገጫ መስጠት አይቻልም።

ህክምናውን ካጠናቀቁ በኋላ አንስተኛ መጠን ያለው የቲቢ ባክቴሪያ በሰውነትዎ ውስጥ ሊቀር ይችላል። አንስተኛ በሆኑ አጋጣሚዎች እነዚህ ባክቴሪያዎች “ሊነቁ” እና እንዲታመሙ ሊያደርግዎ ይችላሉ።

በሳንባ ነቀርሳ/ቲዩብረክሎዝ እንደገና ሊበከሉ የሚችሉበት አጋጣሚ አለ። የመከላከል ህክምናው ሊሰራ የሚችለው በህክምና ወቅት ቀድሞውኑ በሰውነትዎ ውስጥ ያሉት ባክቴሪያዎች ላይ ብቻ ነው። እንደገና መታመም ምናልባትም ወደፊት “በአዲስ ” ባክቴሪያ መበከልዎን ሊከላከልልዎት አይችልም።

የቲቢ ባክቴሪያዎች እንዴት ነው ወደሰውነትዎ የሚገቡት? (በቲቢ ባክቴሪያዎች እንዴት ሊያዙ ይችላሉ ?)

የቲቢ ባክቴሪያ የሚሰራጩት በአይን ሊታዩ በማይችሉ ረቂቅ በአየር ላይ ባሉ ጠብታዎች አማካኝነት ነው። በምንስልበት፣ በምናስነጥስበት ወይም በምናወራበት ወቅት ጠብታዎቹ ከሳንባችን ተነስተው በአፍነጫችን እና አፋችን አድረገው ወደአየር ውስጥ ይገባሉ። ተላላፊ የቲቢ በሽተኛ ከሆነ ሰው ሳንባ ውስጥ የሚወጡ ጠብታዎች የቲቢ ባክቴሪያ ይይዛሉ። ይህንን አየር ከሳንባችን የቲቢ ባክቴሪያ የያዙ ጠብታዎች ወደሳንባዎ ሊገቡ ይችላሉ።



በሽታው ካለበት ሰው ጋር ተመሳሳይ አየር ከተነፈሱ የሳንባ ነቀርሳ/ቲዩበርክሎዝ ባክቴሪያ ወደሰውነትዎ ሊገባ ይችላል።

በቲቢ ባክቴሪያ ሊያዝ የሚችለው ማን ነው?

ተላላፊ የሳንባ ቲቢ ያለባቸው ሰዎች ጋር የተቀራረበ እና ለረጅም ጊዜ ግንኙነት ያለቸው ሰዎች በቲቢ ባክቴሪያ የመበከል አደጋ አለባቸው። የቲቢ ባክቴሪያ በቀላሉ አይተላለፍም። ስለዚህ በአብዛኛው ሊበከሉ የሚችሉት አብሮ በመኖር ወይም ለረጅም ጊዜ አብሮ በመኖር ነው። ነገር ግን በሚገባ የቲቢ መድሃኒት ለሁለት ሳምንት የወሰደ ሰው ሊበከሉት አይችልም።

ከሳንባ ነቀርሳ/ቲቢርክሎስ ጋር የሚኖር በእያንዳንዱ አገር በአለም ላይ ብዙ ሰዎች አሉ። ሳንባ ነቀርሳ/ቲቢርክሎስ በኤሲያ፣ አፍሪካ፣ ደቡብ አሜሪካ እና ምሳረቅ አውሮፓ በጣም የተለመደ ነው። ስለዚህም ከነዚህ አካባቢዎች የሚመጡ ሰዎች በሳንባ ነቀርሳ/ቲቢርክሎስ የተበከሉ ሊሆኑ የሚችሉበት ከፍተኛ እድል አለ።

ምንም እንኳን የ BCG ክትባት የተከተቡ ቢሆንም ሊበከሉ እና የቲቢ በሽታ ሊይዙት ይችላል። የ በበበ ክትባት ህጻናትን ከባድ ከሆኑ የሳንባ ነቀርሳ/ቲቢርክሎስ ይከላከላል ነገር ግን በተሳካ ሁኔታ በቲቢ ከመበከል አይከላከልም።

ለምንድን ነው አብዛኛዎቹ ሰዎች ነቀርሳ/ቲቢርክሎስ የሚፈሩት?

የእውቀት ማነስ በቲቢ መበከልን እና ቲቢ በሽታን ወደ መፍራት ያመራል። በርካታ ሰዎች ስለ ብክለቱ፣ እንዲሁም በቲቢ መበከል (ላተንት ቲቢ በሰውነት ውስጥ መኖር) እና በቲቢ በሽታ መታመም መካከል ስላለው ልዩነት ጥቂት ነገር ነው የሚያውቁት።

የሰውቀት ማነስ ወደ ፍርሃት እና አላስፈላጊ መላመት ይመራል። አንዳንድ ጊዜ፣ ሰዎች አንድ ሰው ነቀርሳ/ቲቢርክሎዝ እንዳለበት የሚያስቡ ከሆነ ከዚያ ሰው ጋር መብላት ይፈራሉ። እንዲሁም ከእንዲህ ያለው ሰው ጋር መነጋገርም ይፈራሉ፣ ምክንያቱም በበሽታው እንደሚሆን ብለው ስለሚያስቡ ነው። ለሌሎች ሰዎች እርስዎ እንዳልታመሙ ፣ እንዲሁም ደግሞ ምንም እንኳን እርስዎ የቲቢ መከላከያ ህክምና ላይ ቢሆኑም እርስዎ በሽታውን እንደማያስተላልፉባቸው እንዲረዱ ማሳመን ከባድ ሊሆን ይችላል። ስለ ነቀርሳ/ቲቢርክሎዝ እና የቲቢ ባክቴሪያ ከአንድ ሰው ወደ ሌላ እንዴት እንደሚተላለፍ የበለጠ በሚያውቁ ጊዜ፣ ፍራቻቸው ይቀንሳል።

የቲቢ መከላከያ ህክምናን እየወሰዱ እንደሆነ ለሌሎች የመንገር ግዴታ የለብዎትም።

የቲቢ መከላከያ ህክምናን የሚወስዱ ሰዎች በቲቢ በሽታ ታማሚዎች አይደሉም። ስለዚህም ሌሎች ሰዎችን አያውኩም/አይበከሉም።

የቲቢ መከላከያ ህክምና እንዴት ማግኘት እችላለሁ?

የመከላከያ ህክምናን ለመውሰድ ከመረጡ፣ የህክምና እቅድ ይዘጋጅልዎታል። እቅዱ ከእርስዎ ጋር በመተባበር ይዘጋጃል፣ በተለይም እርስዎ እና የቲቢ አስተባባሪዎ በሚያደርጉት ስብሰባ ወቅት ይከናወናል። አንዳንድ ጊዜ፣ የሆስፒታሉ ሐኪም እና ከከተማው ማዘጋጃ ቤት የጤና ቢሮ አንድ ሰው በስብሰባው ላይ ይሳተፋል። ስብሰባው ህክምናውን ከመጀመር በፊት ይካሄዳል። በህክምናው ወቅት ማንን ማግኘት ወይም ጥያቄ መጠየቅ እንዳለብዎት እንዲያውቁ ይደረጋል።



የህክምና ዕቅድ ስብሰባ

በስብሰባው ላይ የቤተሰብዎ አባልን ወይም ጓደኛዎን ይዘው መምጣት ይችላሉ። እንዲሁም አስፈላጊ ከሆነ አስተርጓሚ የመጠቀም መብትም አለዎት። ይህ የሚሆን ከሆነ፣ የጤና ባለሙያዎች አስተርጓሚ እንዲገባ/እንዲገኝ ያመቻቻሉ።

ብዙውን ጊዜ የመከላከያ ህክምናው የሚቆየው ለሦስት ወር ገደማ ነው፣ ነገር ግን አንዳንድ ጊዜ ረዘም ላለ ጊዜ መድሃኒት መውሰድ ይኖርበታል። በጣም የተለመደው መድሃኒት በቀን አንድ ጊዜ ወይም በሳምንት አንድ ጊዜ መውሰድ ነው። እነዚህ የሕክምና አማራጮች እኩል እና ተመሳሳይ ጥቅም ይሰጣሉ። የትኛው የህክምና አማራጭ ለእርስዎ እንደሚስማማ ሐኪሙ/የቲቢ አስተባባሪው ያማክርዎታል። መድሃኒቶቹን ከምግብ ጋር ወይም ምግብ ሳይመገቡ መውሰድ እንዳለብዎ ይነገርዎታል። በአብዛኛው ጊዜ፣ ከሁለት ሳምንታት በኋላ፣ እና ከስድስት ሳምንታት በኋላ የደም ምርመራዎችን እንዲያደርጉ ይጠየቃሉ።

ጥቂት ታማሚዎች መድሃኒቶቹ ይሰጡዎቸው እና ያለ ምንም የእለት ተእለት እገዛ ወይም ምክር ይወስዱዎቸዋል። ሌሎቹ ደግሞ በጤና ሰራተኛ መድሃኒቱ በየእለቱ ይመጣላቸዋል። ይህ በቀጥታ የሚታይ ህክምና ፣ ወይም በየህ ተብሎ ይጠራል። ጥቂት ታካሚዎች በየህ የሚወስዱት በህክምናቸው የመጀመሪያዎቹ ጊዜያት ነው፣ ነገር ግን ለቀሩት ጊዜያት መድሃኒቱን እራሳቸው በቤት ውስጥ ይወስዳሉ።

ከበየህ ውጭ የሚደረግ ህክምና

መድሃኒቱን በራሳቸው የሚወስዱ ታካሚዎች አብዛኛውን ጊዜ ለአንድ ሳምንት የሚሆን መድሃኒት ይሰጣቸዋል። ጥቂት ሰዎች ያለምንም ችግር ሳይረሱ መድሃኒታቸውን በተከታታይ ይወስዳሉ፣ ሆኖም ግን ለሌሎቹ ደግሞ ይህ በጣም ፈታኝ ነገር ሊሆንባቸው ይችላል። ሁልጊዜ የማያስታውሱ ከሆነ፣ የማስታወሻ ደወል ያቀናብሩ ወይም ለራስዎ ማስታወሻ ይፃፉ። መድሃኒቱን መቼ እና እንዴት መውሰድ እንዳለብዎ እርግጠኛ ካልሆኑ፣ ወይም ሌላ ማንኛውም አይነት ጥያቄ ካለዎት፣ አባክዎን የቲቢ አስተባባሪውን ወይም ዶክተርዎን ያነጋግሩ።

በበየህ አማካኝነት የሚደረግ ህክምና

በየህ (በቀጥታ የሚደረግ ህክምና) በህክምናው ጊዜ ሁሉ ለታካሚ ድጋፍ ይሰጣል፣ እንዲሁም ህክምናው መጠናቀቁን ያረጋግጣል። መድሃኒትዎን በየእለቱ የመውሰድ ስሜት ላይሰማዎ ይችላል፣ በተለይም የጎንዮሽ ጉዳዮች ካጋጠመዎ። ወይም ደግሞ ሊረሱ ይችላሉ። ህክምናዎ እንዲሰራ፣ መድሃኒቱ በየእለቱ መወሰድ አለበት እንዲሁም የህክምና ጊዜው መጠናቀቅ አለበት። በየህ ይህ መሆኑን ያረጋግጣል። እንዲሁም በየት ማለት የጤና ሰራተኛው በእርስዎ ላይ የመድሃኒቱን ውጤት እና የጎንዮሽ ጉዳት ይመለከታል፣ እናም ስለሚታየው የጎንዮሽ ጉዳት ብሎም በአጠቃላይ ስለ ህክምናው ምክርን ይለግስዎታል።

የሕክምናው ቀጠሮ ከዕለት ተዕለት ኑሮዎ ጋር የተጣጣመ መሆን አለበት። የጤና ባለሙያዎች መድሃኒቶችን ለማቅረብ ወደ ቤትዎ ሊመጡ ይችላሉ፤ ወይም DOT በተለየ ሁኔታ ሊዘጋጅልዎ ይችላል። አንዳንድ ጊዜ፣ ከጤና ባለሙያው ጋር በቪዲዮ ውይይት በሚያደርጉበት ወቅት መድሃኒቶቹ ሊወሰዱ ይችላሉ። የትኛው የሕክምና አማራጭ እንደሚሰማዎት የቲቢ አስተባባሪዎን ያማከሩ።



በህክምናው ጊዜ በሁኔታዎ ወይም በፍላጎቶችዎ ላይ ለውጥ ካለ፣ የህክምና ዕቅድዎ እንዲለወጥ መጠየቅ ይችላሉ።

የቲቢ መከላከያ መድሃኒት እና ሌሎች መድሃኒቶች

የቲቢ መድሃኒት ሌሎች መድሃኒቶች ሃይላቸው እንዲቀንስ ሊያደርግ ይችላል። ስለዚህም ለዶክተርዎ ስለሚወስዱዎቸው ሌሎች መድሃኒቶች መንገር አለብዎ።

ራፋምፕሲን በሚወስዱ ጊዜ የእርግዝና መከላከያ እንክብሎች እርግዝናን አይከላከሉም

ስለዚህም ሌላ የእርግዝና መከላከያ ዘዴ ፣ እንደ ኮንዶም ወይም በማህፀን ውስጥ የሚገባ የህክምና መከላከያ ያለውን መጠቀም አለብዎ (ኮንዶም ወይም “ስፒራል”).

መድሃኒቱን በመውሰድዎ ሊከሰቱ የሚችሉ የጎንዮሽ ጉዳቶች

የቲቢ መከላከያ መድሃኒቶች አንዳንድ ጊዜ የጎንዮሽ ጉዳቶች ያመጣሉ። ከቲቢ ባክቴሪያ ጋር በሚያደርገው ትግል፣ መድሃኒቱ በሰውነት አካል ላይ አላስፈላጊ ጉዳቶች ሊኖረው ይችላል። ይህ ክፍል ስለ የጎንዮሽ ጉዳቶች እንዲሁም የጎንዮሽ ጉዳት ሲከሰት ምን ማድረግ እንደሚችሉ መረጃን ይሰጥዎታል።

ታካሚዎች ለመድሃኒቱ የተለያዩ አይነት ምላሽ አላቸው። **አብዛኞቹ የቲቢ መከላከያ ህክምና ላይ ያሉ ሰዎች ምንም የጎንዮሽ ጉዳት ችግር የላቸውም** ሆኖም ግን ጥቂቶች አላቸው። እንዲህ ያለው የጎንዮሽ ጉዳት አብዛኛውን ጊዜ መድሃኒቱ ከሰውነት ጋር በሚላመድ ጊዜ ይቀንሳል (ችግሩ እየቀነሰ ይሄዳል)። ይህ አብዛኛውን ጊዜ ከሁለት እስከ አራት ሳምንታትን ይወስዳል። አንዳንድ ጊዜ የጎንዮሽ ጉዳቱ በአጠቃላይ ይጠፋል።

ከባድ የጎንዮሽ ጉዳቶች አብዛኛውን ጊዜ አይኖሩም፤ ሆኖም ግን ሊከሰቱ ይችላሉ። ስለዚህም ማንኛውንም የሚያጋጥምዎትን ህመሞች እና ሌሎች የጎንዮሽ ጉዳቶች ለዶክተርዎ፣ ለቲቢ አስተባባሪዎ ወይም ለወረዳ ነርስ መንገርዎ በጣም አስፈላጊ ነው።

በአንዳንድ አጋጣሚዎች፣ የቲቢ መድሃኒቶች የጉበት ኢንፌክሽን (ሄፕታይተስ) ሊያመጡ ይችላሉ። ዶክተርዎ ጉበትዎ መድሃኒቱን ምን ያህል እየተቋቋመ እንደሆነ ለመቆጣጠር እንዲችል፣ በህክምና ጊዜ ውስጥ በርካታ የደም ምርመራዎች ይኖርዎታል። በአንዳንድ አጋጣሚዎች፣ ህክምናውን ማቋረጥ ወይም እረፍት መውሰድ ሊያስፈልግ ይችላል።

ዶክተርዎን በፍጥነት ይጎብኙ፡ የአይንዎ ነጩ ክፍል ቢጫ ከሆነ (ጆንዲስ)፣ መጥፎ የሆነ የሆድ ህመም/ቁርጠት ካለዎ፣ በጣም የሚያቅለሽልሽዎ (ከታመሙ) ከሆነ፣ ካስመለሰዎ፣ የድካም ስሜት የሚሰማዎ ከሆነ (በጣም ከደክምዎ እና ጉልበት ካነሰዎ)፣ ወይም በሰውነትዎ አብዛኛው አካል ላይ ቆዳዎ የመቆጣት እና ሽፍ የማለት ነገርን ካሳየ።

አልኮል፡ አልኮል እና የቲቢ መከላከያ መድሃኒት ሁለቱም የሚወሃዱት (የሚፈጩት) በጉበት ውስጥ ነው። የቲቢ መከላከያ ህክምናን በመውሰድ ላይ እያሉ አልኮል ከወሰዱ፣ የጉበት መጎዳት አደጋን ይጨምራሉ። አልኮል መጠጣት ከፈለጉ፣ በመጀመሪያ ይህን ከዶክተርዎ ጋር መወያየት አለብዎ።

የህመም ስሜት መከላከያዎች፡ ጥቂት የህመም ስሜት መከላከያ መድሃኒቶች (ፓራሲታሞልን ያካተቱ) የሚወሃዱት በጉበት ውስጥ ነው። የህመም ስሜት መከላከያ መድሃኒቶችን መጠቀም ከፈለጉ፣ የትኛውን መውሰድ እንዳለብዎ እና የጥንቃቄ ገደቡ ምን እንደሆነ ከዶክተርዎ ጋር ይወያዩ።

የህመም ስሜት እንዲሰማዎ የሚያደርጉ የጎንዮሽ ጉዳቶች ቢያጋጥምዎም መድሃኒቱን መውሰድ መቀጠልዎ አስፈላጊ ነው።

በአብዛኛው የተለመዱ የጎንዮሽ ጉዳቶች

በዚህ ክፍል የምንዘረዝራቸው የጎንዮሽ ጉዳቶች ምሹት ያላቸው አይደሉም፣ ሆኖም ግን አደገኛ አይደሉም። እነኝህን የጎንዮሽ ጉዳቶች ብዙ ገንዘብ ሳያወጡ እንዴት መታከም እንደሚችሉ ከታካሚዎች እና ጤና ሰራተኞች ምክሮችን እናጋራለን። አስተያየቶቹ የተጠበቁ ናቸው፣ እና የቲቢ መድሃኒቶች ስራ እንዲቀንስ አያደርጉም። እዚህ የተሰጡት ዘዴዎች የማይረዱዎት ከሆነ፣ ለተጨማሪ ምክር የቲቢ አስተባባሪዎን፣ ዶክተርዎን ወይም የወረዳ የጤና ነርስን ያነጋግሩ።

የቲቢ መድሃኒት በጣም የተለመዱ የጎንዮሽ ጉዳቶች የሚከተሉት ናቸው፡

- ማቅለሽለሽ (የህመም ስሜት)
- ቀይ ሽንት
- ምግብ የመፈጨት ችግሮች (የሆድ ህመም፣ የሆድ ድርቀት ወይም ማስቀመጥ)
- ማሳከክ እና የሰውነት መጉረብረብ/ሽፍታ
- ትኩሳት
- በመገጣጠሚያዎች ላይ እንዲሁም በሌሎች የሰውነት አካላት ላይ የሚኖር ህምም እና እብጠት
- የመደንዘዝ፣ በእጅዎ እና በእግርዎ ላይ ስፒል እና መርፌዎች የመውጋት ስሜት
- የደካማነት እና የድካም ስሜት መሰማት
- ራስዎታት

ማቅለሽለሽ

መድሃኒቱ የማቅለሽለሽ ስሜት እንዲሰማዎ ያደርጋል (መታመም)። አንዳንድ ጊዜ ሊያስታውክዎም ይችላል። በአግባቡ መመገብዎን ማረጋገጥ ሊረዳ ይችላል። ትንሽ መጠን ያለው ምግብ በአጭር ሰዓት ልዩነት ለመመገብ ይሞክሩ። መድሃኒቱም በሚወስዱ ጊዜ ትንሽ ምግብ መመገብም ሊረዳዎ ይችላል። (በአጠቃላይ መድሃኒቱን በባዶ ሆድዎ መውሰድ እንዳለብዎ ቢመከሩም፤ ማቅለሽለሹን ያስተወኛል ብለው የሚያስቡ ከሆነ ከትንሽ ምግብ ጋር መውሰዱ ምንም ችግር የለውም) ማቅለሽለሽ በጣም የሚያስቸግርዎ ከሆነ፤ ይህን ለማከም መድሃኒቶች መውሰድም ይቻላል።

ማቅለሽለሹን ለመከላከል ታካሚዎች የሚከተለው ምክር ይሰጣቸዋል፡

- ጥቂት ዝንጅብል ይምጡ፤ ወይም በሻይ ውስጥ ወይም ደግሞ በምግብዎ ውስጥ ይጨምሩ።
- መድሃኒቱን ከመውሰድዎ በፊት ጥቁር ሻይ ይጠጡ
- መጠኑ ጥቂት የሆነ የፍራፍሬ ጭማቂ ደጋግመው ይጠጡ
- ተንሽ የሎሚ ቁራጭ ወይም ጭማቂ ይምጡ
- በአፍዎ ውስጥ ጥቂት ስኳር ያስቀምጡ

ቀይ ሽንት

የቲቢ መከላከያ መድሃኒት በሚወስዱ ጊዜ ሁሉም ከሰውነት የሚወጡ ፈሳሾች ወደ ቀይነት፤ ሮዝ ወይም ብርትኳንም ቀለም ይለወጣሉ። ይህ አደገኛ አይደለም። ምክንያቱ ሪፋምፒሲን የተባለው መድሃኒት ቀይ ቀለምን ስላካተተ ነው።

የሆድ ህመም፣ የሆድ ድርቀት ወይም ተቅማጥ

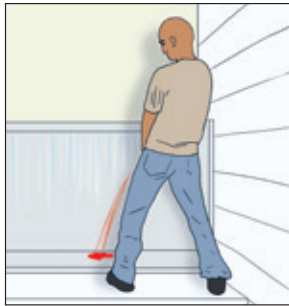
የቲቢ መከላከያ መድሃኒቶች የምግብ መፈጨትን የሚያከናውኑ ባክቴሪያዎች ላይ ተጽእኖ ያደርጋል። ይህ ጥቂት ታካሚዎች ላይ የሆድ ቁርጠትን ያመጣል፤ እንዲሁም የሆድ ድርቀት እና ተቅማጥም ሊያመጣ ይችላል።

የሆድ ድርቀትን ለመከላከል ከታካሚዎች እና ከጤና ሰራተኞች የተሰጠ ምክር፡

- የደረቁ ፍራፍሬዎችን በተለይም ፕረንስ ይመገቡ
- የራሱ/የተዘፈዘፈ ተልባ ይመገቡ
- ውሃ በብዛት ይጠጡ
- አስፈላጊ ከሆነ፤ ከኬሚስት/ክፋርማሲ የመጣ ላክዛቲቭ (ለድርቀት የሚሆን መድሃኒት) ይውሰዱ።
- የአላል ብቃት ንቁ ይሁኑ

የሚያስቀምጥዎት ከሆነ፤ የሚከተለው ምክር ሊረዳዎት ይችላል፡

- ወተት መጠጣት ያቁሙ
- በርካታ ስኳር ያለባቸውን መጠጦች ያስወግዱ
- ቀጥተኛ ላክቲክ አሲድ ያለባቸውን የምግብ ተዋጽኦዎች/አይነቶች ይመገቡ።
- የላክቲክ አሲድ ባክቴሪያ አንክብሎችን ይውሰዱ



ማሳከክ እና የሰውነት መጉረብረብ/ሽፍታ

የቲቢ መከላከያ መድሃኒትን የሚወስዱ ጥቂት ታካሚዎች ከባድ ማሳከክ ያጋጥማቸዋል። ማሳከኩ መድሃኒቱ በመወሰዱ ምክንያት የሚከሰት አለርጂ ነው። ይህ የሰውነት መቆጣት ካስቸገርዎ የቲቢ አስታባባሪዎን፤ ዶክተርዎን ወይም ከወረዳ የጤና ነርስዎን ያነጋግሩ። ዶክተርዎ ማሳከኩን ለመከላከል ሊረዳ የሚችል የአለርጂ መድሃኒት ሊያዝልዎ ይችላል (ጸረ-ሂስቲማይን እንክብሎች)።

ምልክቶቹ በጣም አስቸጋሪዎች ካልሆኑ፤ የሚከተለውን ምክር መሞከር ይችላሉ፡

- ዝቅተኛ የሆነ፤ ሽቶ የሌለው ሳሙና እና ምንም ሽታ የሌለው የቆዳ ክሬም ይጠቀሙ
- ማሳከኩን ሊያስቆምልዎ የሚችል በማዘዣ ያልታዘዘ ክሬምችን ይጠቀሙ
- በሚያሳክክዎ ቆዳ ላይ አሎኤ ብራ ይቀቡ (በቀጥታ ከዕፅዋት ወይም በአሎኤ ቬራ የቆዳ ክሬም መልኩ)
- በታችኛው የሰውነት ክፍል ለሚያሳክክዎ፤ ቀላል፤ ከጥጥ የተሰሩ ቢሆን ይመረጣል የማያጣብቁ የውስጥ ልብሶችን ይጠቀሙ።

የመገጣጠሚያ አካላት እና ሌሎች የሰውነት ክፍሎች ህመም እና አብጠት

ጥቂት ታካሚዎች የቲቢ መከላከያ መድሃኒት በመገጣጠሚያ አካላት እና በሌሎች የሰውነት ክፍሎች ላይ ህመም አጋጥሞቸዋል። ይህ ካጋጠሞዎ እና አስቸጋሪ ሆኖ ካገኙት፤ ከዶክተርዎ ጋር መወያየት አለብዎ። ዶክተርዎ ህምምን የሚቀንሱ መድሃኒቶችን እንዲወስዱ ምክር ሊሰጥዎ ይችላል። በርካታ ታካሚዎች የሰውነት ማሳጅ ህመሙን እንደሚቀንስ ዘግበዋል።

የመደንዘዝ ስሜት፤ “ስፒሎች እና መርፌዎች” በእጆች እና በእግር

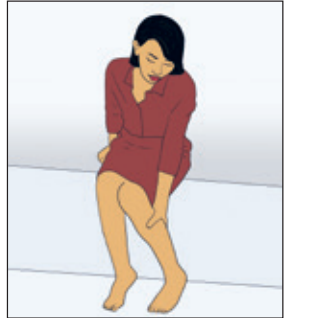
ጥቂት ታካሚዎች የመደንዘዝ ስሜት ወይም በእጃቸው እና በእግራቸው ላይ በስፒል እና መርፌዎች የመወጋት ስሜት ይኖራቸዋል። እንዲሁም ጥቂት ሰዎች ከእግራቸው በታች ትራስ እንዳለ፤ በአግባቡ ለመራመድ የመከበድ ስሜት ይሰማቸዋል። ይህ ፓሊኒርፓቲ ይባላል። ይህ ሁኔታ ቫይታሚን ቢ6 (ፓይሪዶክሲን) ከቲቢ መድሃኒት ጋር በአንድ ላይ ለታካሚዎቹ በመስጠት መከላከል ይቻላል።

የራስምታት/የራስ ህመም

የቲቢ መከላከያ መድሃኒትን የሚወስዱ ጥቂት ሰዎች ራስምታት ያጋጥማቸዋል። ራስዎን የሚያምዎት ከሆነ፤ መድሃኒቱን የሚወስዱበትን ሰዓት መለወጥ ሊረዳ ይችላል። ለራስ ምታቱ የህመም ማስታገሻ መድሃኒትን መውሰድ ከፈለክ፤ በመጀመሪያ ከዶክተርህ ጋር መወያየት አለብህ።

የመድከም እና የድካም ስሜቶች

የቲቢ መድሃኒቱ የመድከም እና የድካም ስሜቶች እንዲሰማዎ ሊያደርግ ይችላል። ይህን ካስከተሉ መድሃኒቱን ጠዋት ከመውሰድ ይልቅ ማታ ከመተኛትዎ በፊት ለመውሰድ ይሞክሩ። ይህ ምኞት አለመሰማቱን ለመቀነስ ያግዝ ይሆናል።





LHL Internasjonal



LHLs internasjonale tuberkulosestiftelse

Tel.: +47 22 79 92 22

post@lhl-internasjonal.no

www.lhl-internasjonal.no

Folkehelseinstituttet

Tel.: + 47 21 07 70 00

folkehelseinstituttet@fhi.no

www.fhi.no

**በኖርዌይ ውስጥ የቲቢ መከላከያ ህክምና በፍላጎት የሚደረግ
እና በነፃ የሚሰጥ ነው።**

**የቲቢ መከላከያ ህክምናን የወሰደ ሰው የቲቢ ባክቴሪያ በሰውነቱ
ውስጥ አለ፤ ሆኖም ግን በነቀርሳ/ቲዩቦርክሎዝ አልታመመም።
እሱ ወይም እሷ በነቀርሳ/ቲዩቦርክሎዝ ሌሎችን አይበክሉም/
አይስተላልፉም።**

Brosjyren er utgitt av LHL Internasjonal og FHI med støtte fra
Helbings legat og Blakstad og Maarschalk tuberkulosefond.
Redaksjonskomite: Ingunn Nordstoga og Mona Drage.
Illustrasjoner og lay out: Horisontdesign og Designverket.